

yurtini sevish va ulug'lash ,uni himoya qilish hissi, Shu yôldagi fidoyilik,ôzining bor Kuch g'ayratini ezgu va Oliy maqsad bôlmish tinchlik yôlida tôla safarbar etgan ôzbek qahramonlarining buyuk jasoratlari yoritiladi.

Kalit so`zlar Stalingrad, Kursk,Oryol, fashizm, sovet ittifoqi, Belorussiya Boltiq Kavkaz "Stalingrad janggi qahramonlari" "Stalingrad Mudofaasi uchun" Qahramon".

"Ishonchim komil Qahramon ajdodlarimizning jasoratiga sodiq bo`lgan olijanob xalqimiz tinchlik va farovon hayotni qadrlab,uni yanada mustahkamlash yôlida bor Kuch va imkoniyatlarini safarbar etadi".

Shavkat Miromonovich Mirziyoyev

Vatan bu inson va uning avlod- ajdodlari kindik qoni tôkilgan muqaddas dargohdir.Vatan bu ajdodlar maskani,el yurt xalq voyaga yetgan ,uning tili ,tarixi , madaniyati,urf odatlari qadriyatlarini chinakamiga shakllanib, o`sb kamol topib boradigan zamindir.Uni asrab avaylash har birimizning farzandlik burchimizdir.

Dunyo tarixidagi eng daxshatli eng qonli qirg'in bo`lgan 2-jahon urushi insoniyatga mislsiz yo`qotishlar talafotlar va musibatlar olib kelgan, ushbu beshavqat jangda O`zbekistondagi mehnatga layoqatli aholining deyarli yarmi qatnashgan. Ularning 500-mingdan ko`prog'i jang maydonlarida halok bo`lgan qanchadan, qancha insonlar mayib -majruh bo`lib qaytgan Yana qanchasi bedarak yo`qolgan.

Xalqimiz front hududlaridan kôchirilgan bir millionga yaqin kishini qabul qilgan.Jumladan ikki yuz Mingdan ziyod bolalarni o`z oilasi bag'riga olgan ,bir burda nonni ular bilan baham kôrgan .

Xalqimizning bunday bag'rikengligini va olijanobligini ,fashizm ustidan qozonilgan g'alabaga qôshgan ulkan hissasini butun dunyo e'tirof etadi.

Insoniyat tarixidagi eng daxshatli bôlgan ikkinchi jahon urushida birgina O`zbekistonning ôzidan 133-mingga yaqin jangchi bedarak yo`qolgan.

Ikkinchi jahon urushida jasorat va matonat namunalarini kôrsatgan minglab ôzbek jangchilarining hoki-poyi Stalingraddan tortib Berlinga qadar bo`lgan masofada abadiy makon topgan.

Stalingrad jangi bu ikki buyuk armiya tôqnashgan katta jangdir. Nemislar jahannamni yer yuzida deb hisoblashgan. Bu buyuk Vatanparvarlik urushida burilish nuqtasi bo`lgan Stalingrad jangi edi

Stalingrad jangi-ikkinchi jahon urushi davridagi eng yirik janglardan biri (1942-1943) Stalingrad atrofi va shahar ichidagi Mudofaa janglarida sovet qôshinlari qattiq qarshilik kôrsatib ,nemis fashistlarining 6-dala va 4-tank armiyalari hujumini to`xtatdi. 1942-yilning 17-iyul sanasi Stalingrad jangining birinchi kuni hisoblanadi. 18—19-iyul

kunlari nemislarning 62 va 64-armiyalarining bo'linmalari oldingi chiziq'larga yetib bordi. Besh kun davomida mahalliy janglar bo'lib o'tdi, unda nemis qo'shinlari to'g'ridan to'g'ri Stalingrad frontining asosiy mudofaa chizig'igacha yetib bordi.

Shunday qilib ikki oy davom etgan shiddatli janglar boshlandi. 28-iyul kuni SSSR Mudofaa ishlari komissarining 227-sonli buyrug'i chiqdi: "Orqaga bir qadam ham tashlamang!" U qo'shinlarga buyruqsiz ortga chekinishni taqiqladi. Ushbu buyruqqa binoan qo'shimcha rota va batalyonlar tashkil etila boshlandi. Rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, Stalingrad jangi ikki million kishining hayotiga zomin bo'ldi. Jang, taxminan, ikki yuz kun davom etdi va bir paytlar gullab-yashnagan tinch shaharni butunlay vayronaga aylantirdi.

Harbiy harakatlar boshlanishidan oldin shaharda yashagan yarim million tinch aholidan urush oxiriga kelib o'n mingga yaqin odam qoldi. Ikkinchi jahon urushi tarixida Stalingrad jangining ahamiyati juda katta. Bunday katta yo'qotishlarni boshdan kechirgan fashistlar urushdagi ustunliklarini yo'qotdi. Bundan tashqari, Qizil Armiyaning muvaffaqiyati Gitlarga qarshi kurashayotgan boshqa davlatlar armiyalarini ilhomlantirdi.

Gitlarning o'zi Stalingrad jangining ahamiyatini va unda nemis armiyasining mag'lubiyatini ta'kidladi. Uning so'zlariga ko'ra, 1943-yil 1-fevralda Sharqqa qilingan hujum endi hech qanday ma'noga ega emas edi. Hal etilishi lozim bo'lgan vazifalari, tomonlar tomonidan harbiy harakatlarning fazo va vaqt darajalari, shuningdek, natijalarni hisobga olgan holda, Stalingrad jangi ikki davrni o'z ichiga oladi: mudofaa — 1942-yil 17-iyuldan 18-noyabrgacha; hujum — 1942-yil 19-noyabrdan 1943-yil 2-fevralgacha.

1941-1945 yillarda urushning barcha jabhalarida Ôzbekistonlik jangchilar qahramonlik va mardlik mōjizalalarini kōrsatdilar. Umuman ikkinchi jahon urushi har jabhada Turkistonlik jangchilar Shu jumladan ôzbekning ananaviy urush qobiliyatlarining saqlanib qolganligini ko`rsatdi. Jami bōlib ikkinchi jahon urushiga o`zbekistondan 1,433 230-kishi safarbar bo`lgan. Bu o`zbekistonning ôsha davridagi urushiga yaroqli aholining 50,60 foizini tashkil etgan

Stalingrad jangida " qish qahratonidan yengilgan"dushman yoz janggida g'alaba qilish ishtiyoqida 1943-yilning iyul oyi boshida 232-diviziya bilan Kursk, Orol , Belgorod yoyi bōylab hujumga ôtdi.Ammo dushman bu yerda ham yengilib fashistlar Germaniyasi halokat yoqasiga kelib qolgan edi. O`zbekistonlik mard jangchilar Ukraina va Belorussiya Kavkaz va Boltiq bōyi yerlarini dushmandan Ozod qilishda, qamalda qolgan Leningradni himoya qilishda, Xulas SSSR ni dushmandan tozalash qardosh yevropa xalqlariga yordam qōlini cho`zishda hamda Gitlerchilar fashizmni o`z uyasida tor mor keltirishda qahramonlik namunalarini kōrsatdilar.

Stalingrad Mudofaasidagi jang dunyo tarixining qurbonlari soni bôyicha va oldingi chiziqning miqyosida eng katta janglarga tegishli .200-kun davomida sovet armiyasining 500 mingga yaqin askari va bazi askarlar Germaniya yonida kurashgan va ularning ittifoqchilari ôldirilgan.

Oldingi uzunlik 400-kmdan 850-kmgacha ôzgarip turdi,ularning umumiy maydoni 100-ming kv metrni tashkil etadi. Shunday qilib Stalingradda fashizimning Tomiri qirqiladi.1943 yilning 2-fevrali kuni dushmanning sônggi guruhi tor mor qilinadi va Stalingrad janggi sovet armiyasining g'alabasi bilan yakunlandi . Stalingradning "Stalingrad" janggi qahramonlarini taqdirlash uchun sovet buyrug'i yangi medal bilan "Stalingrad mudofaasi uchun"ni tasdiqladi.

O`zbekistonlik jangchilardan 120ming kishi SSSR ning orden va medallari bilan taqdirlandilar. 300-dan ortiq kishiga " Sovet ittifoqi Qahramoni" unvoni berildi. O`zbekiston Respublikasi prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning Rossiya federatsiyasi poytaxti Moskva shahriga tashrifida Rossiya prezidenti V.Putin o`zbek xalqi g'alabaning ulkan hissa qo`shganligi yurtdoshlarimiz front ortida fidokorona mehnat qilganini elimiz evakuatsiya qilinganlarni bag'rikenglik bilan qabul qilganini mamnuniyat bilan qayd etdi.

Toshkent shahrida "G'alaba" bog'i tashkil etilganini alohida ta'kidladi.

"Bu bizning umumiy tariximiz , umumiy g'alabamiz "-deydi Shavkat Mirziyoyev. "Bugun biz sizlar bilan birgalikda yangi o`zbekistonni barpo etmoqdamiz, yangi hayot ,beqiyos o`zgarishlar hammamizdan fidoyilik va bunyodkorlikni,Yanada katta safarbarlikni talab etmoqda. Bu jarayonda tinchlik va osoyishtalikni asrash, jahon hamjamiyati avvalo qôshni davlatlar bilan do`stlikni va hamrohlikni kuchaytirishni biz eng muhim vazifalarimizdan deb bilamiz"-Shavkat Mirziyoyev.

Foydalanilgan adabiyotlar ro`yhati:

1. https://daryo-uz.cdn.ampproject.org/v/s/daryo.uz/amp/2020/08/23/orqaga-bir-qadam-ham-tashlamang-ikkinchi-jahon-urushida-tub-burilish-yasagan-stalingrad-jangi-haqida/?amp_js_v=a6&_gsa=1&usqp=mq331AQHKAFQArABIA%3D%3D#aoh=16195377328618&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&_tf=From%20%251%24s&share=http%3A%2F%2Fdaryo.uz%2F2020%2F08%2F23%2Forqaga-bir-qadam-ham-tashlamang-ikkinchi-jahon-urushida-tub-burilish-yasagan-stalingrad-jangi-haqida%2F
2. https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Stalingrad_jangi
3. <https://hozir.org/ozbekiston-jangchilarining-frontlardagi-jasratlari.html>
4. <http://old.uza.uz/uz/society/ikkinchi-jahon-urushi-o-zbekiston-jasorat-solnomasi-7-qism-06-11-2019>.
5. <https://lex.uz/docs/-4664439>
6. <https://adu.uz/newspage?new=478&language=ru>.